

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ПУБЛІЧНИХ КОШТІВ НА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

PROBLEMS OF USING PUBLIC FUNDS FOR THE RECONSTRUCTION OF UKRAINE

УДК 336.1:33(477)(045)

DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastructure83-24>

Прутська О.О.

д.е.н., професор,
професор кафедри фінансів,
Вінницький торговельно-економічний
інститут
Державного торговельно-економічного
університету

Скаженюк Д.О.

студентка,
Вінницький торговельно-економічний
інститут
Державного торговельно-економічного
університету

Prutska Olena

Vinnitsia Institute of Trade and
Economics
State University of Trade and Economics
Skazheniuk Daria
Vinnitsia Institute of Trade and
Economics
State University of Trade and Economics

В статті розглянуто проблеми, що виникають в процесі використання публічних коштів на відновлення України. Констатовано, що Україна розпочала формування системи нормативно-правових рамок забезпечення процесів відновлення. Визначені джерела фінансування витрат. Обґрунтовано, що процеси відновлення гальмуються не стільки відсутністю необхідних обсягів фінансування, скільки неефективністю й непрозорістю їх використання. Зроблено висновок, що вирішенню проблеми сприятиме прийняття закону «Про засади відновлення України», розробка детального плану відновлення та розвитку регіонів; законодавче забезпечення дії прозорого механізму використання коштів Фонду ліквідації наслідків збройної агресії та порядку визначення пріоритетності об'єктів; посилення відповідальності учасників процесу відновлення за здійснення оцінки ефективності виконання відповідних бюджетних програм; забезпечення конкурентності в державних закупівлях для відбудови.

Ключові слова: публічні кошти, повоєнне відновлення, секторальні пріоритети, прозорий механізм, фінансування.

The article examines the problems that arise in the process of using public funds for the restoration of Ukraine. The devastating consequences of military aggression for the socio-economic life of Ukraine are summarized. It was emphasized that the amount of resources the country will need for its recovery remains unclear. As of December 31, 2023, the total cost of reconstruction and recovery in Ukraine is estimated at \$486 billion over the next decade. At the same time, indirect losses to the Ukrainian economy from the war have exceeded \$1.1 trillion. It is stated that Ukraine has begun to form a system of regulatory and legal frameworks to ensure restoration processes. Sources of financing costs are identified. The main source of recovery at the state level has been identified as the budget program "Fund for Eliminating the Consequences of Armed Aggression", introduced in 2022. The analysis showed that during 2023–2024, the Process of allocating funds from the Fund for the Elimination of the Consequences of Armed Aggression did not ensure the achievement of the goal declared in the Law on the State Budget of Ukraine. The reason was determined to be the non-compliance of the activities with the established norms and rules of the regulatory, legal and organizational support of the Process, the lack of priority in the selection of projects for financing from the Fund, and the lack of transparency of both the Process as a whole and its individual stages in particular. It is substantiated that restoration processes are hampered not so much by the lack of the necessary amounts of funding, but by the inefficiency and opacity of their use. It is concluded that the adoption of the law "On the Principles of Restoration of Ukraine", the development of a detailed plan for the restoration and development of regions and its submission in accordance with the established procedure for consideration by the Cabinet of Ministers of Ukraine; the establishment at the law level of a transparent mechanism for the use of the Fund's funds and the procedure for determining the priority of objects; strengthening the responsibility of the participants in the Process for assessing the effectiveness of the implementation of relevant budget programs; ensuring competitiveness in public procurement for reconstruction.

Keywords: public funds, post-war reconstruction, sectoral priorities, transparent mechanism, financing.

Постановка проблеми Російська збройна агресія проти нашої країни призвела до страшних руйнівних наслідків для економіки та соціального життя – десятки тисяч жертв, масштабні руйнування, мільйони людей змушені були залишити країну. Тільки у 2022 році економіка країни втратила 29,2% реального ВВП, а рівень бідності досяг показника 24% населення [2]. Найбільших кількісних руйнувань зазнав житловий фонд: 22045 багатоквартирних будинків зруйновано або пошкоджено (відновлено 26%); 174706 приватних будинків зруйновано або пошкоджено (відновлено 17%) [8]. Такі катастрофічні наслідки збройної агресії потребують колосальних витрат на відновлення. Перед науковцями постає завдання визначити методологічні засади, принципи, обсяги, пріоритетні напрями фінансування витрат на відновлення країни та забезпечення їх ефективності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Проблеми повоєнного відновлення економіки

України перебувають у центрі уваги вітчизняних дослідників. Зокрема, колективна монографія за редакцією Хаустової В.Є. [10] присвячена пошуку шляхів розв'язання різних проблем відновлення вітчизняної економіки у повоєнному періоді. На думку авторів, головна увага держави в цей період повинна бути зосереджена на розбудові критичної інфраструктури як основи відновлення соціально-економічного розвитку регіонів, підтримці інноваційного підприємництва в країні, забезпеченні відповідності стартапів екологічним стандартам, удосконаленні податкового стимулювання повоєнного відновлення. М. Штань обґрунтовує думку, що напрями відновлення економіки України визначатимуться новітніми геополітичними й економіко-інституційними вимірами, а нова модель повоєнного економічного розвитку України має враховувати глобальну конкуренцію як визначальну умову соціально-економічного

розвитку [15]. А. Касич, порівнюючи темпи реального економічного зростання двох країн – України та Польщі – доходить висновку про велетенські масштаби «втрачених» Україною третини століття у розвитку. Ключовою проблемою повоєнного відновлення економіки України автор вважає необхідність одночасного вирішення як оперативних, так і стратегічних завдань забезпечення довгострокового сталого розвитку [7]. В статті Поплюйко А.М. на основі розкриття особливості повоєнного економічного відновлення країн Європи по завершенню Другої Світової війни, Південної Кореї з початку 1950-х та Боснії та Герцеговини з середини 1990-х визначено основні досягнення та недоліки, які супроводжували ці процеси та наголошено на доцільності використання корейського досвіду відновлення в українських повоєнних реаліях [11]. В дослідженні Сапелкіна Ю., Сапелкіної З. наголошено, що важливою передумовою пом'якшення руйнівних соціально-економічних наслідків війни має стати гуманітарна допомога, першочергове відновлення інфраструктури, впровадження програм підтримки населення й бізнесу на основі залучення міжнародної спільноти [13]. Т. Єфименко наголошує на тому, що обсяг зовнішньої фінансової підтримки залежатиме від того, чи будуть заходи щодо вдосконалення управління державними фінансами у період воєнного стану, а також післявоєнної відбудови взаємопов'язані, підпорядковані за просторово-часовим вектором [6].

Проведений короткий аналіз публікацій з проблеми дослідження свідчить про те, що увага науковців зосереджена переважно на питаннях принципів, послідовності, джерел проведення відновлення економіки. Авторами наголошується, що відбудова України після війни вимагатиме залучення значних фінансових ресурсів, що передбачає інвестиції, гранти та кредити з різноманітних джерел. Втім одним з основних викликів, на нашу думку, стане забезпечення ефективного та прозорого використання цих коштів, оскільки від цього залежатиме не лише успішність відновлення, а й подальша траєкторія розвитку України. Враховуючи те, що процеси відновлення розпочалися до завершення бойових дій, війна триває вже три роки, важливим є аналіз стану та наявних проблем фінансування витрат на відновлення економіки України. До того ж залучення коштів від іноземних платників податків, зокрема з країн ЄС

і США, висуває високі вимоги до відповідальності української влади за їхнє ефективне, прозоре й цільове розподілення та використання.

Постановка завдання Мета статті полягає у визначенні основних проблеми використання коштів на відновлення України та обґрунтуванні напрямів їх розв'язання.

Виклад основного матеріалу дослідження З огляду на продовження бойових дій і подальшу руйнацію країни, обсяг ресурсів, яких потребуватиме країна для її відновлення, залишається остаточно не з'ясованим. За оцінками фахівців Financial Club, непрямі втрати економіки України від війни вже перевищили 1,1 трлн дол США [9]. За даними досліджень, найбільший тягар непрямих втрат припав на продуктивні галузі економіки. Зокрема, втрати у сфері торгівлі сягнули 450,5 млрд. дол США, тоді як промисловість, включно з будівництвом і сектором послуг, втратили 409,9 млрд. дол США. Сільськогосподарський сектор зазнав збитків на суму 83,1 млрд. дол США [9]. Енергетична інфраструктура втратила 43,1 млрд. дол США, а транспортні системи – 38,8 млрд. дол США. Окрім цього, для відновлення економіки потрібно враховувати додаткові витрати, зокрема розмінування (42 млрд. дол США) та відновлення житлового сектору (22,4 млрд. дол США) [9]. Необхідні ресурси для відновлення також включають витрати на соціальні виплати (10 млрд. дол США), демонтаж зруйнованих об'єктів (13,4 млрд. дол США), а також відбудову ІТ-інфраструктури та цифрових систем (19,3 млрд. дол США). [9].

Згідно з оприлюдненою оцінкою Групи Світового банку, Європейської Комісії та Організації Об'єднаних Націй за методом «Швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA3)», станом на 31 грудня 2023 року загальна вартість відбудови та відновлення в Україні становить 486 мільярдів доларів США впродовж наступного десятиліття [17].

Україна розпочала формування системи нормативно-правових рамок забезпечення процесів відновлення. Вже у липні 2022 р. на конференції в Лугано (Швейцарія) Україною було представлено план відновлення країни, сформований на наступних принципах (табл. 1)

План відновлення, розрахований на 10 років, отримав підтримку від міжнародних партнерів. Для його реалізації створено електронну платформу

Таблиця 1

Принципи плану відновлення України

Основні принципи відновлення України				
Негайний початок і поступовий розвиток	Нарощування справедливого добробуту	Інтеграція в ЄС	Відбудова кращого, ніж було, в національному та регіональному масштабах	Стимулювання приватних інвестицій

Джерело: укладено авторами за [16]

Advantage Ukraine, яка представляє понад 500 інвест-проектів у 10-ти галузях економіки.

На основі Пріоритезаційної рамки інфраструктурних проектів Світового Банку (World Bank's Infrastructure Prioritization Framework) в Україні затверджено Методичні рекомендації щодо пріоритезації проектів ліквідації наслідків, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України.

Цим документом передбачається визначення певних критеріїв, індикаторів та показників за багатьма параметрами, які дозволяють ранжувати проекти, подані заявниками [12]. Методичні рекомендації визначають секторальні пріоритети, узгоджені зі Швидкою оцінкою завданої шкоди та потреб на відновлення Світового Банку (Ukraine: Rapid Damage and Needs Assessment) (табл. 2)

З метою забезпечення фінансування відновлення України наразі створені «Фонд ліквідації наслідків збройної агресії», програма «Відновлення та Фонд розвитку України. Для «Фонду ліквідації наслідків збройної агресії» у державному бюджеті України на 2023 рік вже було передбачено фінансування у розмірі 35,5 млрд грн., зокрема для надання регіонам субвенцій на ліквідацію наслідків збройної агресії у розмірі 9,3 млрд грн. Пріоритет передбачався для відновлення водопостачання та водовідведення, зруйнованих багатоквартирних будинків, об'єктів соціальної та критичної інфраструктури, закладів загальної середньої освіти, дитячих садочків тощо.

Частину проектів відбудови фінансують також міжнародні донори та партнери. Це USAID, U-LEAD, UKAid, ПРООН, Підтримка швидкого відновлення України від ЄС, Японська агенція з міжнародного співробітництва JICA та інші. Проекти фінансування також допомагають реалізувати міжнародні банки – Світовий банк, Європейський інвестиційний банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, Міжнародний банк реконструкції та розвитку

Проведений Рахунковою палатою України аудит ефективності використання даних коштів виявив, що «законодавчі прогалини у процесі

відновлення, недосконалі процедури розподілу коштів субвенції і низькі темпи реалізації проектів стримують їх ефективне впровадження» [4]. Як наслідок, з 9,3 млрд грн виділеної у 2023 році на всі відповідні проекти субвенції не використали та повернули до бюджету майже 5,9 млрд грн (63,1 % від суми), а із виділених на ці цілі у 2024 році 7,7 млрд грн за перше півріччя освоїли лише 16,8 % [4].

Проведений аудит виявив, що зі 172 проектів, які планувалося завершити 2023 року, було завершено лише 73. Наступний 2024 рік показав ту ж саму тенденцію. На продовження реалізації 199 проектів, розпочатих у 2023 році, Уряд виділив з Фонду ліквідації ще 7,7 млрд грн. Однак до липня 2024 року було фіналізовано лише 10. Ще 69 проектів планувалося завершити у 2025 році (станом на 01.07.2024 не було визначено джерел їх фінансування) [4].

Здійснені Рахунковою палатою безпосередні вибіркові перевірки 16 замовників у 10 регіонах України за 60 проектами, виявили, що з виділених у 2023 році на ці проекти 3078,7 млн грн субвенції було використано лише 38 %, а з виділених у 2024 році 2 858,5 млн грн за I півріччя – використано лише 476,6 млн грн (16,7 %) [4]. З числа перевірених проектів аудитори оцінили як ефективні лише 5 реалізованих проектів, реалізацію ще 23 проектів визнали частково ефективною, а 32 проекти реалізовувались неефективно[4].

Виявлена тенденція підтверджується також даними онлайн-платформи Big Recovery Portal (BRP), яка збирає базу проектів відбудови, проводить аналітику відповідних публічних видатків та залучає громадян до моніторингу якості та доцільності будівництва. За даними порталу, лише 1% проектів завершено, а 41% перебувають в очікуванні [16]. Big Recovery Portal (BRP) наводить дані щодо 5617 об'єктів в процесі відновлення, на які передбачено 705633 млн. грн і з яких профінансовано лише 14% [16].

Аудит відповідності процесу розподілу коштів фонду ліквідації наслідків збройної агресії, проведений 03 липня 2024 року, виявив, що «у 2023 році Процес не забезпечив досягнення задекларованої в законі про Державний бюджет України мети, яка передбачала ліквідацію наслідків (у тому числі гуманітарних, соціальних, економічних), спричинених збройною агресією проти України, через невідповідність встановленим нормам і правилам нормативно-правового та організаційного забезпечення Процесу, непріоритетність відбору проектів для фінансування за рахунок коштів Фонду, недостатню прозорість як Процесу загалом, так і його окремих етапів зокрема» [5]. Узагальнені дані про розподіл та використання у 2023 році коштів Фонду ліквідації наслідків збройної агресії наведено в табл. 3.

Таблиця 2

Секторальні пріоритети ліквідації наслідків, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України

Секторальні пріоритети відновлення	охорона здоров'я
	енергетика (електроенергія, газ і опалення)
	житло, вода і водовідведення
	центри безпеки та незламності
	захисні споруди цивільного захисту тощо
	освіта

Джерело: складено авторами за [12]

Таблиця 3

Узагальнені дані про розподіл та використання у 2023 році коштів Фонду ліквідації наслідків збройної агресії, млрд. грн

Показники	За затвердженою методологією	За загальним, але незатвердженим порядком	Без процедур відбору проєктів
Загальний обсяг коштів фонду, з них	61,9		
Розподілено	0,0	13,1	43,5
Використано	0,0	4,0	34,1

Джерело: укладено авторами за [5, с. 21]

Як видно з таблиці 3, не проведено жодного розподілу коштів на основі затвердженої в установленому порядку Методики пріоритетизації. Причинами такого становища можуть бути брак усієї необхідної інформації для учасників процесу ліквідації наслідків, затягування із введенням в експлуатацію Єдиної цифрової системи, що стало наслідком недостатньої координаційної ролі Мінінфраструктури [5].

Той факт, що з 400 проєктів, передбачених для фінансування Фондом у 2023 році, 93 так і не отримали виділених коштів, 145 об'єктів мали фінансування менше 50%, а 159 об'єктів мали зміни по сумі [14], свідчить про загострення проблеми забезпечення ефективності витрачання публічних коштів на відновлення економіки. У 2024 році ситуація не покращилась, і фактичні видатки Фонду ліквідації, не досягли навіть половини виділених сум [14].

Низький показник освоєння коштів може бути пояснений низкою причин, зокрема, надходженням субвенції до розпорядників лише у другому півріччі, тривалими погодженнями проєктів паспортів бюджетних програм місцевих бюджетів; неактуальною або неякісною проєктно-кошторисною документацією; довготривалістю процесів публічних закупівель; неналежним управлінням коштами субвенції;

низькою якістю виконаних робіт, а також такими об'єктивними обставинами, як продовження бойових дій й обстрілів, відсутність електропостачання на об'єктах та мобілізація робітників до лав ЗСУ.

За оцінками фахівців, 2025-го року фінансування відбудови України значною мірою залежатиме від того, чи зможе українська влада забезпечити вчасне та ефективне витрачання виділених на ці цілі грошей. Бюджетом на 2025 рік передбачено значне розширення джерел фінансування відбудови країни (табл. 4)

Наведені факти дають підстави зробити висновок, що процеси відновлення гальмуються не стільки відсутністю необхідних обсягів фінансування, скільки повільністю, неефективністю й непрозорістю їх використання.

Вирішенню проблеми підвищення ефективності використання публічних коштів на відновлення України сприятиме законодавче врегулювання питання й прийняття спеціального закону «Про засади відновлення України», розробка та затвердження в установленому порядку детального плану відновлення та розвитку регіонів; законодавче забезпечення дії прозорого механізму використання коштів Фонду та порядку визначення пріоритетності об'єктів; посилення відповідальності всіх учасників Процесу за здійснення об'єктивної оцінки ефективності виконання відповідних бюджетних програм; забезпечення конкурентності в державних закупівлях для відбудови. Цілком зрозуміло, що всі ці пропозиції матимуть сенс лише за умови обмеження або повного припинення бойових дій і подальшої руйнації економіки нашої країни.

Висновки. Руйнівні наслідки збройної агресії проти України вимагають великих організаційних зусиль і фінансових джерел для їх подолання та забезпечення відновлення зруйнованої економіки та соціальної інфраструктури. В Україні розпочато формування необхідного нормативно-правового та фінансового забезпечення процесів відновлення. Проведене дослідження показало неефективність використання виділених на цілі відновлення коштів. Масштаби і складність проблеми

Таблиця 4

Джерела фінансування відбудови у бюджеті на 2025 рік

Джерела фінансування відновлення та відбудови	Програми фінансування Міністерства розвитку громад і територій;
	Проєкти Державного агентства з відновлення та розвитку інфраструктури, що переважно підтримуються коштами міжнародних фінансових організацій (МФО);
	Фінансування від МФО;
	Фонд ліквідації наслідків збройної агресії;
	Дорожній фонд (хоча уряд передбачив його у початковому проєкті бюджету на 2025 рік, депутати виступили проти його відновлення);
	Резервний фонд;
	Благодійні внески від UNITED24;
	Нова програма Міністерства фінансів «Фінансова підтримка підготовки та реалізації публічних інвестиційних проєктів».

Джерело: укладено авторами за [14]

вимагають негайних заходів щодо забезпечення прозорості, повноти, своєчасності й ефективності використання публічних коштів на відновлення країни. Перспективи подальших досліджень пов'язані з узагальненням проблем використання публічних коштів на відновлення та розробкою й деталізацією пропозицій щодо підвищення ефективності цих витрат.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аудит відбудови громад: більша частина субвенції на відновлення соціальної та критичної інфраструктури у 2023 році не була використана. *Сайт Рахункова палата*. URL: <https://rp.gov.ua/PressCenter/News/?id=2276> (дата звернення 07.02.2025)
2. Богдан Т. Фінансово-економічні наслідки війни. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/550614_finansovoekonomichni_naslidki.html (дата звернення 27.01.2025)
3. Бородіна О.А., Ляшенко В.І. Повоєнне відновлення економіки: світовий досвід та спроба його адаптації для України. *Вісник економічної науки України*. 2022. № 1 (42). С. 121–134.
4. Звіт про результати аудиту ефективності на тему «Територіальні громади у війну: відновлення соціальної та критичної інфраструктури»: 10 грудня 2024. *Сайт Рахункова палата*. URL: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2024/55-2_2024/Zvit_55-2_2024.pdf (дата звернення 27.01.2025)
5. Звіт про результати аудиту відповідності процесу розподілу коштів фонду ліквідації наслідків збройної агресії: 03 липня 2024 року. *Сайт Рахункова палата*. URL: https://auc.org.ua/sites/default/files/zvit_32-3_2024.pdf (дата звернення 27.01.2025)
6. Єфименко Т. Управління державними фінансами в умовах воєнної та повоєнної відбудови України: наукове забезпечення перетворень. *Фінанси України*. 2023. № 1. С. 7–25.
7. Касич А. Стратегічні завдання повоєнного відновлення через призму оцінки втрачених можливостей України. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 68. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-43> (дата звернення 07.02.2025)
8. Контроль витрат на відновлення України: листопад 2024. *Сайт Big Recovery Portal*. URL: <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2025/01/the-recovery-spending-watchdog-in-november-2024en-gb-1.pdf> (дата звернення 27.01.2025)
9. Непрямі втрати економіки України від війни перевищили \$1,1 трлн. (2024). *Financial Club*. URL: <https://finclub.net/news/nepriami-vtraty-ekonomiky-ukrainy-vid-viiny-perevyshchyly-usd1-1-trln.html>. (дата звернення 07.02.2025)
10. Повоєнне відновлення економіки України: проблеми та напрямки вирішення : кол. моногр. / за ред. В. Є. Хаустової. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2023. 240 с.
11. Поплюйко А.М. Повоєнне відновлення економік України: досвід країн на території яких відбувалися військові дії. *Ефективна економіка*. 2023. № 3.
12. Про затвердження методичних рекомендацій щодо пріоритетизації проєктів ліквідації наслідків,

спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України: наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України № 964 від 20.10.2023р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0964938-23#Text> (дата звернення 07.02.2025)

13. Сапелкін Ю., Сапелкіна З. Соціально-економічні наслідки Російської збройної агресії та їх вплив на життєдіяльність сучасного українського суспільства. *Collection of Scientific Papers "SCIENTIA"*, (November 8, 2024; Coventry, UK), 113–117. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/2192> (дата звернення 28.01.2025)

14. Фінансування відновлення України у 2025 році: ключові напрямки та виклики. Вікно відновлення. URL: <https://recovery.win/novyny/finansuvannya-vidnovlennya-ukrainy-u-2025-roczni-klyuchovi-napryamky-ta-vyklyky> (дата звернення 27.01.2025)

15. Штань М. Економічна політика стимулювання повоєнного відновлення. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-62> (дата звернення 27.01.2025)

16. Big Recovery Portal (BRP). URL: <https://recovery.gov.ua/> (дата звернення 07.02.2025)

17. Ukraine third rapid damage and needs assessment rdna3. World Bank Document. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/pdf/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a.pdf> (дата звернення 07.02.2025)

REFERENCES:

1. Audyt vidbudovy hromad: bilsha chastyna subventsii na vidnovlennia sotsialnoi ta krytychnoi infrastruktury u 2023 rotsi ne bula vykorystana [Audit of the budget: the number of subventions for the renewal of social and cultural infrastructure in 2023 is not sufficient]. *Accounting Chamber website*. Available at: <https://rp.gov.ua/PressCenter/News/?id=2276> (accessed: February 07, 2025)
2. Bohdan T. Finansovo-ekonomichni naslidky viiny [Finansovo-ekonomichni naslidky viiny]. Available at: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/550614_finansovo-ekonomichni_naslidki.html (accessed: January 27, 2025)
3. Borodina O.A., Liashenko V.I. (2022) Povoienne vidnovlennia ekonomiky: svitovy dosvid ta spoba yoho adaptatsii dlia Ukrainy [Post-war economic recovery: world experience and an attempt to adapt it for Ukraine]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, vol. 1 (42), pp. 121–134.
4. Zvit pro rezultaty audytu efektyvnosti na temu "Terytorialni hromady u viinu: vidnovlennia sotsialnoi ta krytychnoi infrastruktury": 10 hrudnia 2024 [Report on the results of the performance audit "Territorial communities in war: restoration of social and critical infrastructure": December 10, 2024]. *Sait Rakhunkova palata*. Available at: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2024/55-2_2024/Zvit_55-2_2024.pdf (accessed: January 27, 2025)
5. Zvit pro rezultaty audytu vidpovidnosti protsesu rozpodilu koshtiv fondu likvidatsii naslidkiv zbroinoi ahresii: 03 lypnia 2024 roku [Report on the results of the audit of compliance with the process of allocation of funds from the fund for liquidation of the consequences of armed aggression: July 03, 2024]. *Sait Rakhunkova*

palata. Available at: https://auc.org.ua/sites/default/files/zvit_32-3_2024.pdf (accessed: January 27, 2025)

6. Iefymenko T. (2023) Upravlinnia derzhavnyimi finansamy v umovakh voiennoi ta povoiennoi vidbudovy Ukrainy: naukovе zabezpechennia peretvoren [Public Finance Management in the Context of Military and Postwar Reconstruction of Ukraine: Scientific Support for Transformation]. *Finansy Ukrainy*, vol. 1, pp. 7–25.

7. Kasykh A. (2024) Stratehichni zavdannia povoiennoho vidnovlennia cherez pryzmu otsinky vtrachenykh mozhlyvostei Ukrainy [Strategic Tasks of Postwar Reconstruction through the Prism of Assessment of Ukraine's Lost Opportunities]. *kh mozhlyvostei Ukrainy*, vol. 28. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-43> (accessed: February 07, 2025)

8. Kontrol vytrat na vidnovlennia Ukrainy: lystopad 2024 [Controlling the costs of restoring Ukraine: November 2024]. *Sait Big Recovery Portal*. Available at: <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2025/01/the-recovery-spending-watchdog-in-november-2024en-gb-1.pdf> (accessed: January 27, 2025)

9. Nepriami vtraty ekonomiky Ukrainy vid viiny perevyshchyly \$1,1 trln. (2024) [Indirect losses of the Ukrainian economy from the war exceeded \$1.1 trillion (2024)]. *Financial Club*. Available at: <https://finclub.net/news/nepriami-vtraty-ekonomiky-ukrainy-vid-viiny-perevyshchyly-usd1-1-trln.html> (accessed: February 07, 2025)

10. V. Ye. Khaustova (ed.) (2023) Povoienne vidnovlennia ekonomiky Ukrainy: problemy ta napriamky vyrishennia: kol. monohr. [Postwar economic recovery in Ukraine: problems and solutions]. Kharkiv: FOP Liburkina L. M., 240 p.

11. Popliuiko A.M. (2023) Povoienne vidnovlennia ekonomik Ukrainy: dosvid krain na terytorii yakykh vidbuvalysia viiskovi dii [Post-war recovery of Ukrainian economies: experience of countries where military actions took place]. *Efektivna ekonomika*, vol. 3.

12. Pro zatverdzhennia metodychnykh rekomendatsii shchodo priorityzatsii proektiv likvidatsii naslidkiv,

sprychynenykh zbroinoiu ahresiieu Rosiiskoi Federatsii proty Ukrainy: nakaz Ministerstva rozvytku hromad, terytorii ta infrastruktury Ukrainy № 964 vid 20.10.2023r. [On approval of methodological recommendations for prioritizing projects to eliminate the consequences caused by the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine: Order of the Ministry of Communities, Territories and Infrastructure of Ukraine No. 964 of 20.10.2023]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0964938-23#Text> (accessed: February 07, 2025)

13. Sapelkin Yu., Sapielkina Z. Sotsialno-ekonomichni naslidky Rosiiskoi zbroinoi ahresii ta yikh vplyv na zhyttiedialnist suchasnoho ukrainskoho suspilstva [Socio-economic consequences of the Russian armed aggression and their impact on the life of modern Ukrainian society]. *Collection of Scientific Papers "SCIEN-TIA"*, (November 8, 2024; Coventry, UK), pp. 113–117. Available at: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/2192> (accessed: January 28, 2025)

14. Finansuvannia vidnovlennia Ukrainy u 2025 rotsi: kliuchovi napriamky ta vyklyky [Financing Ukraine's recovery in 2025: key areas and challenges]. *Vikno vidnovlennia*. Available at: <https://recovery.win/novyny/finansuvannya-vidnovlennya-ukrayiny-u-2025-rocziklyuchovi-napriamky-ta-vyklyky> (accessed: January 27, 2025)

15. Shtan M. (2023) Ekonomichna polityka stymuluvannia povoiennoho vidnovlennia [Economic policy to stimulate post-war recovery]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-62> (accessed: January 27, 2025)

16. Big Recovery Portal (BRP). Available at: <https://recovery.gov.ua/> (accessed: February 07, 2025)

17. Ukraine third rapid damage and needs assessment rdna3. *World Bank Document*. Available at <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/pdf/P1801741bea12c-012189ca16d95d8c2556a.pdf> (accessed: February 07, 2025)